

Một vấn đề cần được đào sâu:
ĐỐI THOẠI, ĐÀM THOẠI, TIẾP XÚC
VỚI ĐẠI DIỆN ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM
Tôn Thất Thiện

Trong những năm qua, tôi đã viết rất nhiều về vấn đề đối thoại, đàm thoại và tiếp xúc với cộng sản. Tôi tưởng tôi đã viết *quá* nhiều về vấn đề này, nhưng khi được đọc tờ *Ngày Nay* ngày 1/3/1998 tường thuật về cuộc tranh luận quanh vụ *Thời Báo* San Jose phỏng vấn Nguyễn Xuân Phong, đại diện cộng sản Hà Nội ở San Francisco, tôi thấy tôi đã lầm.

Cuộc tranh luận này làm nổi bật nhu cầu cần phải bàn luận về vấn đề này nhiều hơn nữa, sâu hơn nữa, và rộng hơn nữa, để làm cho vấn đề được thật sáng tỏ, và tránh va chạm hay xung đột giữa người Việt hải ngoại do hiểu lầm nhau gây ra, trong khi đoàn kết rất cần thiết.....

Giới ty nạn Việt Nam hầu hết là chống cộng, nhưng theo nhiều quan niệm và cách thức rất khác nhau, và ở những cường độ cũng khác nhau. Do đó, có thể có những sự bất đồng, nhiều khi khá lớn, đưa đến những sự va chạm và tương kháng nặng nề.

Như số báo *Ngày Nay* nói trên cho thấy rõ, hiện nay có một sự bất đồng rất lớn về vấn đề: có nên đối thoại, đàm thoại, hay tiếp xúc với đại diện ĐCSVN hay không?

Ở đây, cần phân biệt rất rõ giữa hai khía cạnh: 1/ nguyên tắc, và 2/ thực tiễn.

Về nguyên tắc thì ta có thể chia những người chống cộng ra hai nhóm: a/ những người chống cộng cuồng nhiệt, “không đội trời chung với cộng sản”, dù là thứ cộng sản gì, kể cả những người cộng sản đã thức tỉnh không còn coi chúng ta là thù nghịch nữa, và tích cực cùng chúng ta tranh đấu cho tự do dân chủ; b/ những người chống cộng bình tĩnh.

Về những người nhóm (a) thì không có gì đáng nói, vì nói gì cũng vô ích: khi lý trí con người bị gạt ra một bên thì không còn lý luận gì được nữa cả. May mà họ chỉ là một thiểu số nhỏ. Cho nên tôi tưởng khỏi bàn về nhóm này.

Về nhóm (b) thì có một số dữ kiện mà có một số người không để ý, hay không thấy rõ, cần nhắc lại. Trong thực tiễn, thì những dữ kiện này có tính cách căn bản trong nhận định về người và việc cộng sản, và quyết định về thái độ và hành động của chúng ta đối với họ.

Cơ cấu chính trị là căn bản

Những dữ kiện trên đây liên hệ đến *cơ cấu chính trị*, cái khung luật pháp, hành chánh, quyền lực, thế lực, bao trùm các nhân vật lãnh đạo một quốc gia, một chế độ. Nó cho ta tiên đoán, với nhiều khả năng đúng, những lãnh đạo của một quốc gia sẽ làm gì, vì ta

biết ranh giới quyền hành của họ, và họ có thể làm gì được. Ví dụ, ai “thuộc bài” về Hiến pháp Hoa Kỳ thì có thể đoán trước, với một mức độ có thể đúng rất cao, Tổng Thống Clinton sẽ làm gì trong một vấn đề nào đó.

Riêng về ĐCSVN thì có một số dữ kiện căn bản về cơ cấu chính trị mà chúng ta cần phải nắm vững để quyết định về thái độ và hành động của chúng ta trong một tình huống phức tạp. Những dữ kiện đó là: 1/ ĐCSVN là một đảng chính trị kiểu mác-xít lê-ni-nít -- nghĩa là họ chỉ tin vào bạo lực và tiêu diệt tất cả những ai chống đối họ; nếu họ có chấp nhận tương nhượng (compromise), đó chỉ là một thủ đoạn chiến thuật --; 2/ đảng đó lấy dân chủ tập trung làm phương thức sinh hoạt -- nghĩa là cấp trên -- Chính Trị Bộ -- định đoạt hết và cấp dưới chỉ có việc thi hành; nếu không, sẽ bị ghép vào tội “chệch hướng”, và nếu không chịu “uốn nắn” thì sẽ bị ghép tội chống đảng, một tội đưa đến ngục hình, và có thể tử hình -- 3/ đảng đó quyết định theo nguyên tắc “tập thể chỉ huy, cá nhân phụ trách” -- nghĩa là từ chú đảng viên mới được thu nạp vào đảng đến Ngài Tổng Bí Thư không có ai được quyền có tư tưởng, quan điểm, ý kiến gì riêng cả; mọi người đều phải rậm rạp theo đường lối của Đảng --; 4/ đường lối đó cho 5 năm tới được ghi rõ trên giấy trắng mực đen trong Cương Lĩnh của Đảng và Báo Cáo Chính Trị được Đảng thông qua tại Đại Hội của Đảng; từ dưới lên tới chóp, không đảng viên nào có quyền làm gì, nói gì, khác và ngoài những điều đã ghi trong Cương Lĩnh và Báo cáo Chính Trị; 5/ người cộng sản chỉ làm những gì -- kể cả “phỏng vấn” và ngay cả “đàm thoại” nữa -- có lợi cho Đảng mà thôi.

Hậu quả của những điều trên đây là: từ chú đảng viên ở tận Nam Hải Quan hay Cà Mau, cho đến các ông Tổng Bí Thư Lê Khả Phiêu, Chủ Tịch Nước Trần Đức Lương, Chủ Tịch Quốc Hội Nông Đức Mạnh, Thủ Tướng Phan Văn Khải ở Hà Nội, *không ai* được nói, được làm gì khác, hoặc ngoài những gì ghi trong hai tài liệu trên.

Như vậy có nghĩa là người Việt ở Cali muốn biết đường lối của ĐCSVN khỏi cần phỏng vấn ông Nguyễn Xuân Phong, chỉ cần đọc Cương Lĩnh và Báo cáo Chính Trị Đại hội VIII của Đảng (mà báo *Ngày Nay* và nhiều báo khác đã đăng nguyên văn), là có đủ hết, cho đến năm 2000, và có thể đến cả năm 2005 nữa. Ông Phong chỉ là một cái đĩa hát Đảng gửi qua San Francisco để hát những bài đã soạn trước....Cho nên chúng ta chẳng có thể “đàm thoại” gì cả với những người cộng sản khi họ còn là cộng sản đang ở trong Đảng Cộng Sản, vì đàm thoại là có trao đổi ý kiến riêng. Nếu thuyết phục được họ bỏ Đảng thì lại là chuyện khác!! Cho nên, đi tìm nhân viên cộng sản, dù là “cao cấp”, để “đàm thoại”, chẳng được tích sự gì. Chỉ phí công và gây hiểu lầm.

[Bold] Hoa Kỳ không phải là Việt Nam [End Bold]

Một khía cạnh thứ hai cần được nêu lên ở đây là khi nói về tự do báo chí và quyền-bổn phận của người làm báo tiếp xúc, đàm thoại với tất cả mọi người, kể cả đại diện cộng sản Việt Nam, trong sứ mệnh thông tin. Như vậy là đúng về nguyên tắc.

Nhưng về thực tiễn thì lại có một sự khác biệt giữa nhà báo Tây phương, nhất là nhà báo Hoa Kỳ, và nhà báo Việt Nam. Những người đã học nghề làm báo trong các trường đại học Âu-Mỹ, và đã sinh sống lâu năm tại các nước Âu-Mỹ, suy nghĩ phản ứng như người Âu-Mỹ, và đã, hay hiện đang làm cho các cơ sở truyền tin Âu-Mỹ, có xu hướng quên rằng Hoa Kỳ không phải là Việt Nam. Nhu cầu của họ, quan niệm của họ, quyền lợi của họ và chính sách của họ hiện nay không phải là nhu cầu, quan niệm, quyền lợi, chính sách của người Việt Nam, dù là người tỵ nạn ở nước đó đã lâu. Nhất là nguyện vọng và hoàn cảnh của họ khác, và khác một cách căn bản, với nguyện vọng và hoàn cảnh của chúng ta.

Ngày nay, người Mỹ (tôi chỉ nói Mỹ thôi, không nói đến Anh, Úc v.v..., cho giản tiện) có thái độ bàng quan: họ đứng đưng, vô thưởng vô phạt đối với Việt Nam. Việt nam có “cộng sản” hay không cộng sản họ cũng chẳng cần. Họ chỉ muốn có một điều: đừng có xáo trộn, thay đổi gì, để họ làm “business”. Tất nhiên cũng có một số ít, rất ít, người Mỹ đôi khi để ý đến khía cạnh dân chủ ở Việt Nam, nhưng tranh đấu tích cực cho dân chủ nhân quyền, dân quyền Việt Nam là một chuyện khác.

Trong sự săn tin, và nhất là cạnh tranh nhau để được “scoop” (tin lớn, độc đáo) người Mỹ chẳng cần biết là họ phỏng vấn ai, cộng hay không cộng, địch hay nhà. Nếu Hussein, hay Lê Khả Phiêu, gọi họ cho phỏng vấn độc diễn là họ nhào vô liền. Ký giả Mỹ không có bạn, không có thù, ai thắng ai bại họ chẳng xúc động, họ chỉ muốn làm sao có “tin”, nhất là tin có vẻ “sốt dẻo” và độc đáo. Phần khác, họ không nhạy cảm như chúng ta về tính chất điều xảo của cộng sản và tự biến thành dụng cụ tuyên truyền của cộng sản một cách dễ dàng và ...tai hại.

Nếu người Việt làm nhân viên của các báo chí, và các cơ quan thông tin, nhất là cơ quan công lập, của các quốc gia Tây phương, tất nhiên họ phải theo lề lối “trung lập” của các báo và cơ quan đó. Đối với họ, cộng sản không là kẻ thù, mà chỉ là nguồn tin.....Họ bắt buộc phải làm vậy, vì đường lối của tòa báo và cơ quan -- mà tờ báo nào và cơ quan nào cũng vậy -- là do chủ báo hay đại diện chính phủ đương sự ấn định. Họ chỉ là “chuyên viên”, và cần chứng minh là mình là nhân viên tốt, không thiên vị phe nào. Tất nhiên, như vậy cũng là điều tốt, vì ta có được tin tức chính xác về cộng sản để dùng trong cuộc tranh đấu của chúng ta.

Báo Việt Nam đương nhiên là khác. Không có tờ báo Việt Nam nào ở hải ngoại có thể công khai tự vỗ ngực khoe là “chúng tôi chỉ là chuyên viên về truyền tin”!!! Va: “tin tức có lợi cho cộng sản hay không, chúng tôi không cần. Miễn sao có tin “sốt dẻo”, dù là của cộng sản đưa ra để lường gạt, chúng tôi cũng không cần biết. Chúng tôi chỉ biết thông tin”!!! Báo chí Việt Nam ở hải ngoại là những cơ quan tranh đấu [*Italics*] cho Việt Nam, cho tự do dân chủ Việt Nam, [*End Italics*] chớ không cho cộng sản, hay bàng quan, vô thưởng vô phạt đối với cả cộng sản lẫn Việt Nam.

[Bold] Cộng sản: có lợi mới làm [End Bold]

Tất nhiên muốn phục vụ đồng bào hữu hiệu các báo phải cấp cho họ những tin tức chính xác và đầy đủ. Việc này đòi hỏi phải đăng tin về cọng sản, chính sách, đường lối, hành động, các văn kiện quan trọng của ĐCS, v.v một cách khách quan (khác với bình luận, có tính cách chủ quan, thiên vị)...Còn phỏng vấn các chính khách cọng sản lại là một vấn đề khác. Chính khách cọng sản luôn luôn chỉ làm những gì có lợi cho Đảng. Họ tính toán rất kỹ. Vậy nếu họ bằng lòng cho một tờ báo “phản động” phỏng vấn là họ muốn dùng tờ báo đó để tung ra một tin gì để lưỡng gạt đồng bào. Tin này, ở Hoa Kỳ, nếu đăng trên mặt báo cọng sản thì khó “qua”, vì không ai đọc báo cọng sản, nhưng nếu đăng trên một tờ báo Việt Nam có tiếng là chống cọng thì lại “qua” một cách dễ dàng hơn.....

Do đó, khi đi “phỏng vấn” một chính khách cọng sản, nhà báo Việt Nam phải rào đón thế nào để tránh hiểu lầm, tránh bị coi như là khiêu khích đồng bào ty nạn, gây tranh chấp trong hàng ngũ người chống cọng, và rốt cục là tạo kết quả “phản tác”.

Để kết thúc bài này tôi xin trích dẫn hai đoạn dưới đây do tay những người đã từng sống với cọng sản và biết rõ cọng sản viết.

1/ Cửa tướng Trần Độ, về tuyên bố của những người cọng sản: “Không nên chủ quan nghe và dựa vào các báo cáo, những phát biểu công khai ở các cuộc mít tinh, hội thảo, học tập. Vì phần lớn những người nói ở đây (có khi là tất cả) không nói được những [Italisc] ý kiến thực [End Italics] của mình”.(Trích “Góp Ý Kiến về Đại Hội VIII” ngày 10.6.1995).

2/ Cửa Vũ Thư Hiên về phỏng vấn kiểu cọng sản: Vũ Thư Hiên định phỏng vấn Giáo Sư Tạ Quang Bửu, chủ tịch Ủy Ban Khoa Học Nhà Nước (không được lãnh đạo Chính Trị Bộ ưa) được Lê Duy Văn, phó bí thư của cơ quan này tiếp. Lê Duy Văn nói:

“Tôi sẽ bố trí để đồng chí phỏng vấn hấn.....Đồng chí gặp hấn cứ làm ra vẻ thân mật, trí thức cả với nhau ấy mà, hấn mắc câu ngay thôi....Thế rồi trong câu chuyện đồng chí mới đặt cho hấn mấy câu hỏi thế này thế này...Về bài báo giới thiệu ủy ban xin đồng chí cứ viết theo tài liệu tôi đưa đây, nó được soạn sẵn cho các nhà báo nước ngoài.....” (Trích trong [Italics]Đêm Giữa Ban Ngày (1997) [End Italics] của Vũ Thư Hiên, tr.265)

Về đối thoại thì tưởng khỏi cần dài dòng, vì trên mặt tất cả các báo Việt Nam ở hải ngoại, đó là chuyện hàng ngày trong hơn 20 năm qua.

Ottawa, 7/3/98